

In dit nummer

- De weg naar een duurzame landbouw is nog lang
- Wageningen IMARES op expeditie naar de Zuidpool
- Samenwerking Wageningen UR en MNP officieel
- Project KwaliteitsSlag succesvol afgesloten
- Naar buiten met de topograaf
- Dialogen verduurzaming Nederlandse landbouw
- Andere ogen op natuur
- Betekenis van macro-economische ontwikkelingen voor natuur en landschap
- Klimaatverandering versterkt versnipperingseffect
- Naar een duurzame visserij in Nederland
- Nederlandse natuur belangrijk voor Europa
- Baten van de Kaderrichtlijn Water in het Friese Merengebied

Wot's new is een uitgave van de eenheid WOT Natuur & Milieu, onderdeel van Wageningen UR. Deze Nieuwsbrief bevat informatie over alle wettelijke onderzoekstaken natuur en milieu.

Redactie: Wichertje Bron & Bram ten Cate
WOT Natuur & Milieu
Postbus 47, 6700 AA Wageningen
Tel. (0317) 47 78 44
E-mail: info.wnm@wur.nl
Internet: www.wotnatuurenmilieu.wur.nl

Abonnement

Aan- of afmelden voor de Nieuwsbrief kan uitsluitend via bovenstaand mailadres. Informatie uit deze Nieuwsbrief mag worden overgenomen mits de bron wordt vermeld.

Nummer 16 van de Nieuwsbrief verschijnt in februari 2008.

De weg naar een duurzame landbouw is nog lang

Geert van Duinhoven

Uit het rapport 'Duurzame ontwikkeling van de landbouw in cijfers en ambities' dat het MNP onlangs opstelde, blijkt dat we niet op de goede weg zitten richting een duurzame landbouw. Bij de huidige trends is het twijfelachtig of de langetermijndoelen uit het Nationaal Milieubeleidsplan worden gehaald. Daarvoor geeft het beleid te weinig impulsen en zitten er te veel onzekerheden en onduidelijkheden in het beleid. Hayo Haanstra (ministerie van LNV) en Henk van Zeijts (MNP) discussiëren over het onderzoek en wat dit betekent voor het beleid.

De landbouw moet meer duurzaam worden. Dat is een van de doelstellingen van de opeenvolgende kabinetten sinds de jaren negentig van de vorige eeuw. Milieuproblemen, uitbraken van dierziekten, problemen met dierenwelzijn en voedselschandalen maakten duidelijk dat er iets moest gebeuren in de landbouwsector. In 2001 pleitte de Commissie Wijffels voor een herontwerp van de veehouderij en het Nationaal Milieubeleidsplan 4 voor een transitie naar een duurzame landbouw. Ideeën kwamen er vervolgens genoeg om de landbouw meer duurzaam te maken. Er werd beleid gemaakt, de sector ging aan de slag met innovaties, er was aandacht voor dierenwelzijn, milieu en ook de sociale kant van het bedrijf. Maar het kabinet wilde natuurlijk ook

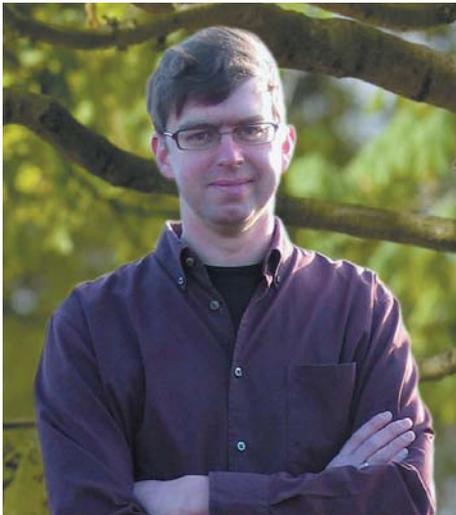
wel weten of al die acties daadwerkelijk leiden tot een meer duurzame landbouw. Het ministerie van LNV en het Milieu- en Natuurplanbureau (MNP) vroegen aan de WOT Natuur & Milieu en het LEI om in kaart te brengen hoe de vooruitgang waren.

In eerste instantie zijn vooral veel cijfers verzameld over economische, ecologische en sociale indicatoren: hoe staat het met milieu en natuur, hoeveel wordt er verdiend, hoeveel bedrijven hebben een opvolger en hebben dus nog toekomst, hoe staat het met de openheid naar de samenleving? Hayo Haanstra is beleidscoördinator Milieu & Duurzame ontwikkeling bij de Directie Platteland van het ministerie van LNV. Volgens hem zijn die cijfers weliswaar

Foto: Bram ten Cate

Van Zeijts: "De sector lost eigenlijk alleen de problemen op als het direct hun imago schaadt."

belangrijk, maar zeggen ze nog niets over de vraag of het nu goed of fout gaat. "Ik bedoel daarmee dat de cijfers nog niet zeggen hoe de sector de afwegingen maakt, hoe belangrijk de mensen duurzaamheid vinden, hoe ze denken over hun toekomst. Daarom hebben we samen met de WOT Natuur & Milieu en het MNP zes sectordialogen gehouden. Via die dialogen met mensen uit de hele keten, wilden we te weten komen hoe er in de sectoren gedacht wordt over verduurzaming van de landbouw. We wilden de ambities van de landbouw op papier krijgen."

De dialogen bestonden uit gesprekken waarbij gemiddeld zo'n twintig mensen van een landbouwsector aanwezig waren. De opzet van de dialogen was overal gelijk en het is de bedoeling om de dialogen over een aantal jaar te kunnen herhalen. Daarmee zal, nog beter dan nu, een echte trend in ambities van de sectoren in beeld kunnen komen.

Imago

De cijfers over de duurzaamheid en de uitkomsten van de dialogen heeft het MNP samengebracht in een syntheserapport dat minister Verburg aan de Tweede Kamer heeft aan-

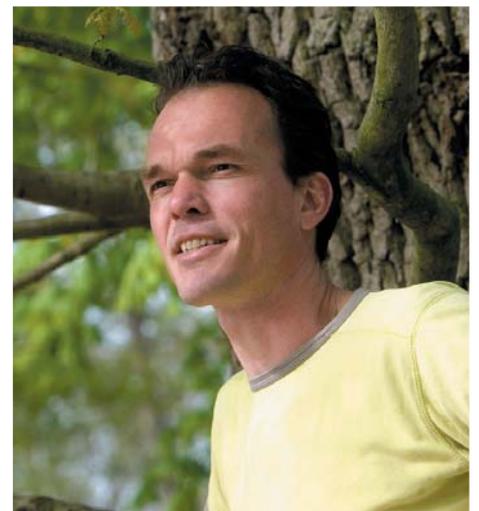
geboden. Uit het rapport blijkt dat de cijfers over het algemeen een positieve ontwikkeling laten zien: de milieudruk is gedaald, er is meer agrarisch natuurbeheer, het gaat zeker de laatste twee jaar economisch goed in de landbouw en de landbouw staat meer open voor wensen van de samenleving.

Wat moeten we hier nu uit concluderen? Henk van Zeijts is onderzoeker van het MNP en heeft het syntheserapport opgesteld. "Een harde conclusie uit het onderzoek is dat er weliswaar een positieve tendens is, dat de sector bezig is met duurzaamheid, maar dat de milieudoelstellingen op deze manier niet gehaald zullen worden. De ambitie van de sector om nog meer milieuwinst te behalen, is de afgelopen jaren niet toegenomen. Dit is zorgwekkend, te meer omdat de meeste agrariërs de afgelopen jaren de gemakkelijke en goedkopere maatregelen hebben genomen. Ook is gebleken dat de sector eigenlijk alleen de problemen oplost als het direct hun imago schaadt. Denk aan het vraagstuk van dierenwelzijn en voedselveiligheid. Als die in het geding zijn, dan werkt de sector daar meteen aan, juist omdat dat het imago van de sector schaadt. Maar voor milieuaspecten werkt dat niet zo. En daarom denken wij dat het bij de huidige trends twijfelachtig is dat de langetermijndoelen uit het NMP4 worden gehaald. Uit de dialogen blijkt dat de sectoren zelf het idee hebben dat ze al een heel eind zijn. Ze denken zelf dat ze de doelen voor 2020 wel zullen gaan halen. Terwijl uit onze synthese blijkt dat de langetermijndoelen zonder extra beleid waarschijnlijk helemaal niet haalbaar zijn. Daarvoor heeft het beleid te weinig impulsen gegeven en zitten er te veel onzekerheden en onduidelijkheden in het beleid. Dus is er toch een overheid nodig die de verantwoordelijkheid weer neemt en duidelijkheid geeft."

Dilemma's

Dus in feite pleit het syntheserapport voor meer beleid, wellicht ook meer regels en dus

niet alleen meer uitgaan van de eigen verantwoordelijkheid van de sectoren. Gaat het die kant op? Haanstra: "Daar gaat de politiek natuurlijk over. Wel weet ik dat we als ministerie de conclusies van het syntheserapport en de uitkomsten van de dialogen zullen inbrengen in het beleid. We weten nu hoe de sectoren denken over hun positie en hun ambities richting een meer duurzame landbouw. Daar moeten we ons voordeel mee doen bij het formuleren van beleid. Een van de conclusies uit het rapport waar we in ieder geval iets mee moeten is de kwestie van de dilemma's tussen de verschillende duurzaamheidsdoelen. In het rapport staat dat er weliswaar voor de verschillende duurzaamheidsthema's nog enige vooruitgang mogelijk is, maar dat er ook keuzes nodig zijn. Bijvoorbeeld maatregelen voor dierenwelzijn zijn lang niet altijd ook positief voor het milieu of voor het inkomen van de boer. De landbouwsector heeft ons duidelijk laten zien dat er een helder beeld moet zijn van een duurzame landbouw om naar toe te werken en om de diverse afwegingen mee te beoordelen. Ik denk dat daarmee weer een belangrijke stap gezet kan worden richting een meer duurzame landbouw".

Haanstra: "Landbouwcijfers zijn weliswaar belangrijk, maar zeggen niets over de vraag of het nu goed of fout gaat."

Wageningen IMARES op expeditie naar de Zuidpool

Wichertje Bron

Op 28 november is de Polarstern vertrokken met aan boord het team van Wageningen IMARES. Deze Texelse groep met aan het hoofd Jan Andries van Franeker, onderzoekt de relatie tussen aantallen toppredatoren, zoals zeevogels en zeezoogdieren, en de hoeveelheid prooi in de bovenste waterlaag van de deels met zeeijs bedekte Lazarev Zee. Daarvoor zijn ze zo'n tien weken onderweg. Op www.pooljaar.nl houdt het team een weblog bij waar u alle ontwikkelingen kunt volgen.